

منطقه «ابوالخفوس» چرا برای قطری‌ها اهمیت دارد/ اخراج ۴ هزار سعودی از قطر/ اهمیت اقتصادی حذف قطر برای عربستان

ابوالخفوس از این جهت برای قطر مهم شمرده می‌شود که از این طریق می‌تواند به امارات، بزرگ‌ترین شریک تجاری خود مرتبط و تصرف این منطقه توسط عربستان موجب می‌شود، تمام راه‌های زمینی قطر به عربستان ختم شود.

به گزارش آران نیوز: هم زمانی اوج‌گیری اختلافات میان عربستان و قطر در پی سفر دونالد ترامپ رئیس‌جمهور آمریکا به منطقه به همه ثابت کرد که تنها منافع ملی، طمع‌ورزی‌ها، خودخواهی‌ها و عدم رعایت مبانی حسن هم‌جواری نیست که باعث بروز تنش و دشمنی میان عربستان و قطر به عنوان دو رقیب سنتی می‌شود، بلکه بخشی از مناسبات، در پشت پرده برنامه‌های آمریکایی و اسرائیلی جهت صید بیشتر منافع اقتصادی و سیاسی از کنش‌های موجود در منطقه است.

بر کسی پوشیده نیست رویکرد واشنگتن در آتش‌افروزی میان رژیم‌های منطقه‌ای که حتی متحد این کشور هستند، برای پیشبرد هرچه بیشتر توطئه‌های آمریکایی در منطقه و بازاریابی بیشتر برای صنایع تسلیحاتی این کشور و دوشیدن حداکثری رژیم‌های پادشاهی و موروثی عربی است که در سایه فقدان دموکراسی هیچ ملجأ و پناهی غیر از وابستگی به آمریکا و دولت‌های بزرگ غربی ندارند.

تلاش برای ایجاد رقابت میان کشورهای منطقه از طریق تنش‌های مرزی و تاثیرگذاری منطقه‌ای بعلاوه بروز دشمنی‌های موهوم از ابزارهای سنتی استعمار برای ایجاد ترس و وحشت در رژیم‌های منطقه و تلاش آن‌ها برای دادن امتیازات بیشتر جهت جلب دوستی و حمایت آمریکا و اسرائیل است.

در حال حاضر پرونده‌های زیادی از موارد اختلافات مرزی و سیاسی در میان کشورهای منطقه وجود دارد. عربستان - ترکیه، عربستان - مصر، مصر - ترکیه، مصر - امارات، عربستان - قطر، قطر - امارات، عربستان عمان و ... تنها بخشی از این پرونده‌ها است که در مواقع لزوم آمریکا هر کدام از این پرونده‌ها را فعال می‌کند. نگاهی به تاریخ گذشته اختلافات بین عربستان و قطر نیز نشان از نقش آمریکایی صهیونیستی در این مناقشات جهت امتیازگیری هر چه بیشتر از آنها دارد.

تاریخچه اختلافات قطر و عربستان سعودی

قطر کشوری عربی در جنوب غربی قاره آسیا است که در شرق شبه جزیره عربستان و در بخش جنوبی خلیج فارس واقع شده است. قطر خود شبه‌جزیره‌ای کوچک‌تر واقع در شبه جزیره عربستان است که خلیج فارس آن را از غرب و شمال و شرق در بر گرفته است. پایتخت قطر، دوحه است. تنها مرز زمینی قطر با عربستان سعودی است و مرز دریایی مشترک با کشورهای ایران، کویت، عراق، عربستان، بحرین و امارات متحده عربی دارد.

جمعیت قطر اندکی بیش از ۲ میلیون نفر است و مساحت آن ۱۱،۴۹۳ کیلومتر مربع است، اما این کشور دارای ذخایر گسترده گازی است. مجله فوربس قطر را ثروتمندترین کشور جهان معرفی کرده است. قطر بالاترین شاخص توسعه انسانی بین کشورهای جهان عرب را داراست، این کشور طی سالهای گذشته تلاش زیادی برای تبدیل شدن به یک وزنه سیاسی منطقه‌ای و در نتیجه کاستن از تنش‌های موجودیتی فراروی خود داشته است.

الف: رقابت بر سر رهبری منطقه عربی

در پی بروز انقلاب‌های مردمی در منطقه عربی و بروز جنگ داخلی در سوریه، دولت‌های حاشیه خلیج فارس از یک طرف برای جلوگیری از سرایت انقلاب‌های مردمی و تضمین موجودیت خود و از طرف دیگر برای افزایش نقش مؤثر منطقه‌ای، رقابت پنهانی را نسبت به دیگر واحد‌های سیاسی برای برجسته کردن خود و حذف تدریجی قدرت‌های سنتی منطقه آغاز کردند. این رقابت به ویژه در نزد ترکیه و عربستان و قطر و امارات برجسته تر از دیگر بازیگران منطقه‌ای است. حمد بن خلیفه امیر سابق قطر طی سال‌های اولیه بحران سوریه به نیابت از آمریکا پرونده این کشور را در اختیار گرفته و بیشترین تلاش خود را برای براندازی دولت سوریه به کار گرفت. اما با شکست در حذف دولت سوریه، این پرونده از دست قطر خارج شد و به تبع آن کودتایی نرم در قطر شکل گرفته و قدرت به امیر تمیم فرزند شیخ حمد واگذار شد.

اقدامات قطر برای راه اندازی شبکه الجزیره، میزبانی کنفرانس اقتصادی آسیایی آفریقایی در دوحه در سال ۱۹۹۷ و تلاش فراوان برای گرفتن میزبانی جام جهانی به این رویکرد باز می‌گردد. جاه طلبی‌های قطر طی سالهای اخیر نگرانی پادشاهی سعودی را به دنبال داشته و در چندین دوره روابط دوجانبه را بحرانی کرده است. واقعیت این است که سفر دونالد ترامپ به عربستان علاوه بر پیامدهای زیادی که داشت، آتش زیر خاکستر رقابت قدرت و رهبری کشورهای منطقه را در میان بازیگران داخلی تشدید کرد.

کودتاهای صورت گرفته در قطر نیز نقش مهمی در مناسبات این کشور با عربستان داشته است، قطر تا زمان شیخ خلیفه آل ثانی روابط خوبی با عربستان داشت. اما روی کار آمدن شیخ حمد باعث افزایش تنش میان دو طرف شد، کار به جایی رسید که عربستان در سال ۱۹۹۶ با برنامه ریزی کودتایی ناموفق تلاش کرد بار دیگر شیخ خلیفه را روی کار آورد. همین موضوع باعث افزایش تنش میان دو طرف شد.

ب: مناطق مورد تنازع قطر و عربستان

گر چه قطر در سال ۱۹۷۱ به استقلال رسید، اما ریشه اختلافات دو کشور به اوایل قرن بیستم باز می گردد. عربستان از دیرباز مدعی مالکیت ۲۳ مایل از سواحل جنوب شرقی قطر است و دو کشور در مورد مرزهای جنوب غربی و خلیج "سلوا" واقع در این منطقه نیز با یکدیگر اختلافات ارضی دارند. بنابراین، اختلافات مرزی و سرزمینی میان دو کشور از خلیج "سلوا" واقع در جنوب غربی قطر آغاز و تا "خورالعید" واقع در جنوب خاوری قطر امتداد می یابد. این اختلافات در پاره ای مواقع بویژه در آگوست ۱۹۹۲ به بروز درگیری های مرزی میان دو طرف هم منجر شده که در نتیجه آن دو نظامی قطری و یک نظامی سعودی کشته شدند.

همچنین از سال ۱۹۶۵ تاکنون دو کشور عربستان و قطر در نقطه "ابو الخفوس" با یکدیگر درگیری دارند. منطقه الخفوس در نزدیکی راهی قرار دارد که به یک پایگاه دریایی منتهی می شود که عربستان سعودی آن را در "خور العید" ایجاد کرد. خور العید خلیج کوچکی است که در جنوب قطر واقع شده است که پیش از قرار گرفتن آن تحت حاکمیت عربستان سعودی از آن کشور امارات متحده عربی بود. منطقه ابوالخفوس از این جهت برای قطر مهم شمرده می شود که از این طریق می تواند به امارات، بزرگ ترین شریک تجاری خود مرتبط شود و قطری ها اعتقاد دارند، تصرف این منطقه توسط عربستان موجب می شود، تمام راه های زمینی قطر به عربستان منتهی شود و برای ارتباط و دستیابی به کشور امارات باید از خاک عربستان عبور کنند.

همچنین از دیگر نقاط محل اختلاف عربستان و قطر جزیره "حلول" است. فاصله دریایی این جزیره از "خارک" ۲۵۰ کیلومتر و از جزایر "قوین" ۲۲۹ کیلومتر است. حلول در شرق قطر واقع شده و میدان های نفتی "مَهْرَم" و "العید الشرقی" از جمله چاه های نفتی نزدیک به آن هستند. جزیره حلول همچنین دارای ذخایر و تأسیسات نفتی است.

در ادامه این اختلاف ها در آغاز سال ۲۰۰۵ دولت قطر تابعیت قطری حدود ۴ هزار نفر از قبیله "بنی مره" را به اتهام دست داشتن در ناآرامی های سال ۱۹۹۷ لغو و تمامی دارایی های آنها را ضبط و آنها را از قطر اخراج کرد. قبیله بنی مره را باید از جمله قبایل عربستان برشمرد که افرادی از آن از سال ها پیش در مناطق جنوبی قطر سکنی گزیده و پس از تشکیل کشوری به نام قطربه تابعیت این کشور در آمده بودند، اما پس از بروز اختلافات ارضی و مرزی میان قطر و عربستان، دوحه در اقدامی تابعیت قطری حدود ۴ هزار نفر از افراد این قبیله را لغو کرد، به طوری که تعداد زیادی از این افراد به سمت مناطق شرقی عربستان رفتند و تعداد دیگری در صحرا سکونت گزیدند.

ج: اخوان المسلمین محور اختلافات قطر و عربستان

یکی از عوامل اختلافات ریاض و دوحه در مورد جنبش جهانی اخوان المسلمین است. پس از تحولات ۲۰۱۱؛ حمایت قطر از اخوان المسلمین از یک طرف و تلاش عربستان در قرار دادن این گروه در ردیف سازمان های تروریستی در سال ۲۰۱۴ به اختلافات جدی میان دوطرف در جریان نشست شورای همکاری خلیج فارس در مارس ۲۰۱۴ منجر شد. این اختلافات در نهایت به خروج سفرای عربستان، امارات و بحرین از قطر انجامید. اوج این اختلافات زمانی آشکار شد که بندر بن سلطان در جریان نشست هماهنگی مربوط پشتیبانی نظامی مخالفان سوری مشروعیت کشور قطر را مورد حمله قرار داده و می گوید: قطر صرفا ۳۰۰ نفر و یک کانال تلویزیونی است و نمی توان از آن بعنوان یک کشور یاد کرد!"

طبعاً وقتی صحبت از اخوان المسلمین مطرح می شود، پای ترکیه نیز به میان کشیده می شود، این کشور نیز یکی از رقبای اصلی عربستان در منطقه به شمار می رود. بخشی از این اختلافات نیز در عرصه سوریه خود را نشان می دهد. مواضع متناقض عربستان و قطر به همراه ترکیه در خصوص مشارکت مخالفان مسلح سوریه در مذاکرات اخیر بحران این کشور حاکی از شکاف های عمده و اختلافات عمیق میان دو طرف است. برخی تحلیلگران مسائل سیاسی از نقش ترکیه در تنش در روابط عربستان و قطر خبر می دهند. این گمانه زنی به ویژه هنگام تقویت می شود که می بینیم ترکیه در کنار روابط سیاسی، توسعه مناسبات نظامی و اقتصادی با قطر را در اولویت قرار داده است. سطح بالای تردد دیپلماتیک بین آنکارا و دوحه و به ویژه اظهارات اخیر سفیر ترکیه در قطر مبنی بر تهدیدات مشترک و ضرورت باز تشکیل ائتلاف جدید بین ترکیه و قطر در کنار تاسیس پایگاه های مشترک نظامی چند منظوره در دو کشور، با هدف تخاصم متقابل با ریاض مطرح شده است.

از این منظر می بینیم که تنش در روابط قطر و عربستان علاوه بر منافع منطقه ای این دو کشور و شاخص های شخصیتی سران آنها، تابعی از منافع و برنامه های آمریکایی - صهیونیستی و برخی تسویه حساب های منطقه ای و مناقشات سرزمینی تاریخی است و از این منظر حتی اگر مانند موارد گذشته در کوتاه مدت سرپوشی موقت بر این تنش ها گذاشته شود، اما در دراز مدت روابط دوجانبه دوحه و ریاض حل ناشدنی به نظر می رسد.